

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 สถานะตลาดโทรคมนาคม

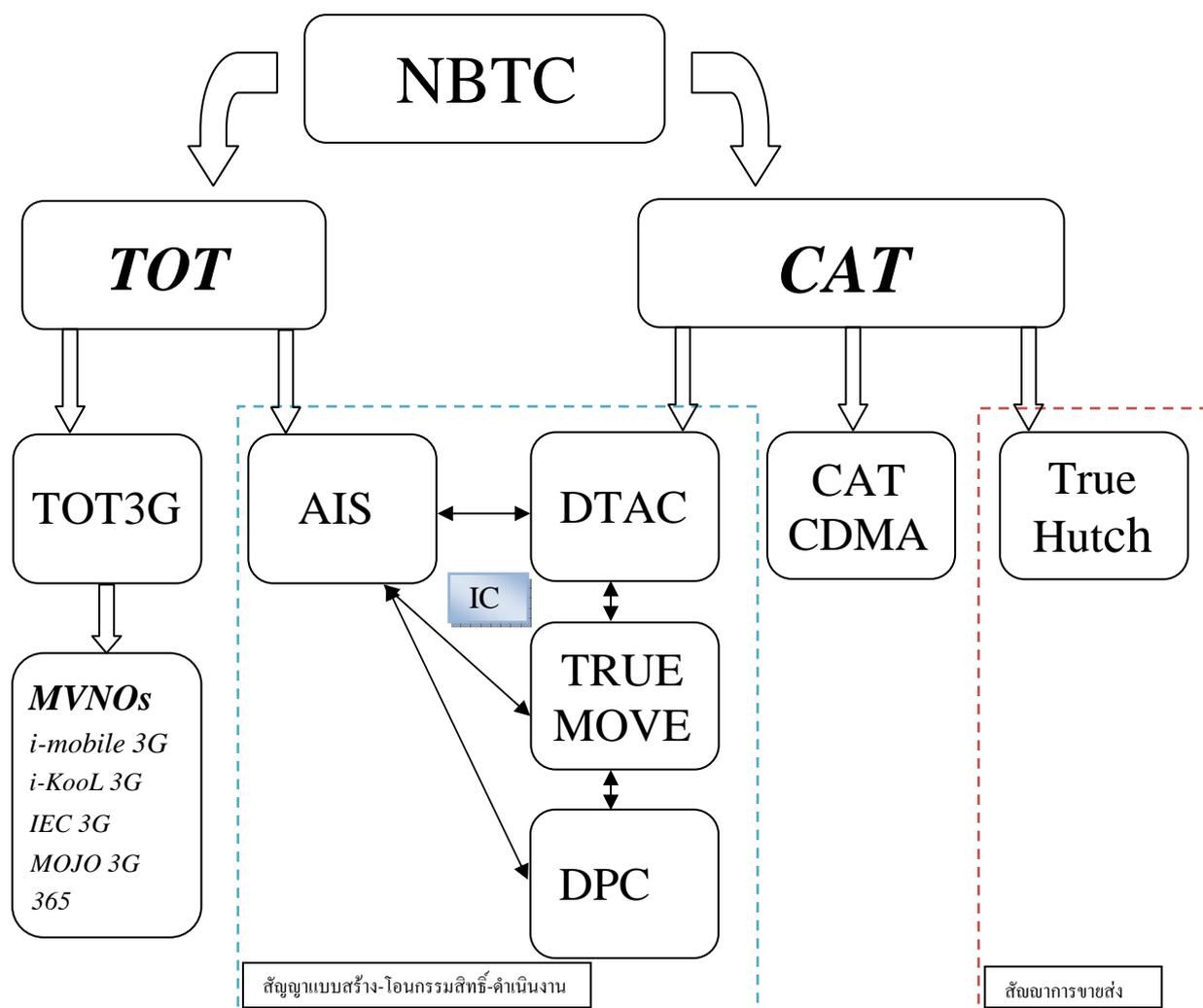
ปัจจุบันตลาดบริการ โทรศัพท์เคลื่อนที่มีจำนวนผู้ให้บริการ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1) ผู้ที่มีสิทธิในโครงข่าย มีจำนวนทั้งสิ้น 6 ราย

- (1) บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส (AIS)
- (2) บริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น (DTAC)
- (3) บริษัท ดิจิตอลโฟน จำกัด (DPC)
- (4) บริษัท โทรมูฟ จำกัด (TMV)
- (5) บริษัท ฮัทชิสัน ซีเอที ไวร์ เลส มัลติมีเดีย จำกัด (Hutch) โดยเป็นผู้ดูแลลูกค้าให้กับ บริษัท เร็ยลมูฟ จำกัด
- (6) บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) (CAT CDMA)
- (7) TOT3G

กลุ่มที่ 2) ผู้ที่เช่าใช้โครงข่ายเสมือนจริง หรือ MVNOs (Mobile Visual Network Operators) ซึ่งเป็น Partner ทดลองให้บริการร่วมกับ TOT 3G โดย Partner ทั้ง 5 รายนี้ จะอยู่ภายใต้ สัญญาร่วมกันกับทาง TOT 3G โดย Partner มีจำนวน 5 ราย ได้แก่

- (1) กลุ่มสามารถ ไอ-โมบายภายใต้ตราสินค้า i-mobile 3G
- (2) กลุ่มลือกษเลีย ภายใต้ตราสินค้า i-KooL 3G
- (3) กลุ่มไออีซี ภายใต้ตราสินค้า IEC 3G
- (4) กลุ่มเอ็ม คอลแซ็คต์ ภายใต้ตราสินค้า MOJO 3G
- (5) บริษัท 365 ภายใต้ตราสินค้า 365

จำนวนผู้ใช้บริการโดยรวม ณ สิ้นไตรมาสที่ 2 ปี 2554 อยู่ที่ 74.59 ล้านรายในขณะที่ โอกาสที่การแข่งขันในตลาดโทรศัพท์เคลื่อนที่มีแนวโน้มสูงขึ้นจากการขยายโครงข่าย 3G และการ จัดสรรคลื่นความถี่ให้ครอบคลุมทั้งพื้นที่ให้บริการและเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้ใช้บริการมีทางเลือก มากขึ้น

ภาพที่ 2.1 แสดงภาพโครงสร้างตลาดบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ของประเทศไทย

2.2 บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)

เอไอเอส(2554) บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) หรือ เอไอเอส ก่อตั้งเมื่อเดือน เมษายน พ.ศ.2529 เป็นผู้นำธุรกิจในการสื่อสารโทรคมนาคมแบบไร้สาย โดย ครองส่วนแบ่งทางการตลาดในเชิงรายได้กว่า 54% ในปี 2554 มีจำนวนผู้ใช้บริการกว่า 33.5 ล้าน เลขหมาย หรือ 44% ของจำนวนผู้ใช้บริการในประเทศไทย ด้วยเครือข่ายคุณภาพที่ครอบคลุมกว่า ร้อยละ 97 ของประเทศ

บริษัทเอไอเอสได้ทำสัญญาร่วมการทำงานอายุ 25 ปีแบบสร้าง-โอนกรรมสิทธิ์-ดำเนินงานหรือ BTO (Build-Transfer-Operate) กับบริษัท ทีไอที จำกัด (มหาชน) โดยให้บริการ โทรศัพท์เคลื่อนที่บนคลื่นความถี่ 900 เมกะเฮิร์ตซ์ ซึ่งสัญญาดังกล่าวกำหนดให้เอไอเอสเป็นผู้

ลงทุนสร้างเครือข่ายเซลลูลาร์ รับผิดชอบในการหาเงินลงทุนและค่าใช้จ่ายอื่นทั้งหมด และโอนกรรมสิทธิ์ในเครือข่ายให้ทีโอที รวมถึงจ่ายผลตอบแทนในรูปแบบของส่วนแบ่งรายได้จากการบริการให้แก่ทีโอทีซึ่งปัจจุบันอยู่ที่ร้อยละ 30 ของรายได้สำหรับบริการแบบรายเดือน (โพสต์เพด) และร้อยละ 20 สำหรับส่วนแบ่งรายได้จากการให้บริการแบบเติมเงิน (พรีเพด) นอกจากนี้ยังมีบริษัทในเครือให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่บนคลื่นความถี่ในย่าน 1800 เมกะเฮิร์ตซ์ ซึ่งดำเนินการโดยบริษัท ดิจิตอล โฟน จำกัด (ดีพีซี) ภายใต้สัญญาความร่วมมือการงานอายุ 16 ปี แบบสร้าง-โอนกรรมสิทธิ์-ดำเนินงาน กับบริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) หรือ กสท. ซึ่งเริ่มในปี 2540 ถึงปี 2556 โดยภายใต้สัญญาดังกล่าวดีพีซีจะต้องจ่ายส่วนแบ่งรายได้ให้กับ กสท. ซึ่งปัจจุบันอยู่ที่ร้อยละ 30 ของรายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ดีพีซีมีสัญญาในการเชื่อมโยงเครือข่ายกับเอไอเอส เพื่อให้ทั้งผู้ใช้งานโทรศัพท์เคลื่อนที่ทั้งสองเครือข่ายทั้งเอไอเอสและดีพีซี สามารถใช้บริการได้ครอบคลุมทั่วประเทศและสร้างคุณภาพที่ดีกว่าในการให้บริการของทั้งสองเครือข่าย นอกจากนี้ยังสามารถให้บริการในต่างประเทศได้ด้วยบริการข้ามแดนอัตโนมัติที่เชื่อมต่อกว่า 217 ประเทศทั่วโลก ทั้งนี้เอไอเอสได้เข้าร่วมกลุ่ม Bridge Alliance ซึ่งเป็นพันธมิตรระหว่าง 11 เครือข่ายผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ชั้นนำทั่วภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ดำเนินการโดยบริษัทร่วมทุน บริดจ์ โมบาย พีทีอี แอลทีดี (บีเอ็มบี) นอกจากนี้เอไอเอสยังมีบริการโทรทางไกลต่างประเทศผ่านรหัส 005 หรือ 00500 เพื่อให้ลูกค้าสามารถสื่อสารแบบไร้พรมแดนครอบคลุม 240 ประเทศ ปลายทางทั่วโลกซึ่งดำเนินการโดยบริษัท เอไอเอ็น โกลบอลคอม จำกัด (เอไอเอ็น)

ในปี พ.ศ.2554 ที่ผ่านมามีเอไอเอสได้ขยายขีดความสามารถของเครือข่ายเพื่อรองรับการใช้งานด้านบริการข้อมูลที่สูงขึ้น โดยให้ลูกค้าเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างต่อเนื่องผ่านเครือข่ายคุณภาพ 3G, WiFi, และ EDGE+ โดยในปลายเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2554 เอไอเอสให้บริการ 3G บนคลื่น 900 เมกะเฮิร์ตซ์ กว่า 1,884 สถานี ครอบคลุมพื้นที่กรุงเทพฯ ปริมณฑล และอีก 9 จังหวัด เศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังได้ร่วมมือกับบริษัท จัสมิน อินเทอร์เน็ตเซ็นแนล จำกัด (มหาชน) ให้บริการไวไฟที่ความเร็วสูงสุดถึง 6 เมกะบิตต่อวินาที จำนวนกว่า 70,000 จุดทั่วประเทศ รวมถึงได้ต่อยอดเทคโนโลยี "EDGE+" ด้วยความเร็วในการอัปโหลดที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 50 สูงสุด 236 กิโลบิตต่อวินาที และความเร็วในการดาวน์โหลดเพิ่มขึ้นร้อยละ 30 สูงสุด 296 กิโลบิตต่อวินาที โดยยังสามารถใช้บริการทางเสียงไปพร้อมกับการเชื่อมต่อ นอกจากนี้ยังมีบริษัทในเครือเพื่อให้บริการต่างๆทางโทรคมนาคมอย่างครบวงจรประกอบด้วย

1. บริษัท ไมโมเทล จำกัด (เอ็มเอ็มที) ทำหน้าที่เป็นศูนย์รวบรวมและบริหารคอนเทนต์ และแอปพลิเคชัน ซึ่งช่วยส่งเสริมบริการต่างๆ ของเอไอเอส

2. บริษัทแอดวานซ์ไวร์เลสเน็ตเวิร์คจำกัด(เอดับบลิวเอ็น)ให้บริการโครงข่ายโทรคมนาคม และระบบคอมพิวเตอร์

3. บริษัทซูปเปอร์บรอดแบนด์ เน็ตเวิร์คจำกัด (เอสบีเอ็น) ให้บริการโทรศัพท์พื้นฐาน โดยมุ่งเน้นเรื่องการให้บริการด้านข้อมูลต่างๆ เช่น ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP) บริการอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ (Internet gateway) บริการเสียงผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Voice over IP) และบริการโทรทัศน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (IP Television)

4. บริษัท แอดวานซ์ ดาต้าเน็ตเวิร์ค คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (เอดีซี) ให้บริการสื่อสารข้อมูลผ่านทางเครือข่ายสายโทรศัพท์ และสาย Optical Fiber บริการรับฝาก Server และรับฝากข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต บริการให้เช่าใช้พื้นที่ทำเว็บไซต์ (Web Hosting) รวมถึงการให้บริการอินเทอร์เน็ตครบวงจร

2.3 บริษัท โทเทิล แอ็คเซส คอมมิวนิเคชั่น จำกัด (มหาชน)

ดีแทค (2554) บริษัท โทเทิล แอ็คเซส คอมมิวนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) หรือ ดีแทค ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือน สิงหาคม 2532 เป็นหนึ่งในผู้ให้บริการด้านการสื่อสารโทรคมนาคมแบบไร้สาย โดยครองส่วนแบ่งทางการตลาดในเชิงรายได้ถึง 33% ในปี 2554 มีจำนวนผู้ใช้บริการกว่า 23.2 ล้านเลขหมาย หรือ 31% ของจำนวนผู้ใช้บริการในประเทศไทย โดยให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ในระบบ 800MHz และ 1800MHz โดยให้บริการภายใต้สัญญาสัมปทานซึ่งอยู่ในรูปแบบ สร้าง-โอน-ดำเนินการ หรือ Built-Transfer-Operate (BTO) จากรัฐวิสาหกิจ ซึ่งในปัจจุบันได้แปรสภาพกิจการเป็นบริษัทจำกัดมหาชน คือบริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) มีอายุสัญญา 27 ปี โดยจะสิ้นสุดในปี 2561 ภายใต้สัญญา BTO ดีแทคในฐานะผู้ได้รับสัมปทานจะดำเนินการสร้างเครือข่ายและอินสตรัคเจอร์ที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายให้แก่ กสท. และดีแทคมีสิทธิใช้เครือข่ายดังกล่าวแต่เพียงผู้เดียวตลอดระยะเวลาที่ระบุในสัญญาสัมปทานและมีสิทธิให้บริการแก่ประชาชน โดยต้องแบ่งส่วนแบ่งรายได้ให้กับ กสท. เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับสิทธิในการใช้คลื่นความถี่ ซึ่งปัจจุบันอยู่ที่ร้อยละ 30 ของรายได้

ในช่วงปี 2554 ที่ผ่านมาดีแทคได้ลงทุนครั้งใหญ่ในการเปลี่ยนโครงข่ายใหม่ทั้งหมด (NetworkSwap) รวมถึงการติดตั้งสถานีสัญญาณ จำนวนกว่าหนึ่งหมื่นเซลล์ไซต์ทั่วประเทศ ซึ่งถือเป็นโครงการลงทุนที่ทันสมัย สลับซับซ้อน และใหญ่ที่สุด ในประวัติศาสตร์อุตสาหกรรมโทรคมนาคมของไทย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและประสิทธิภาพในการให้บริการด้านข้อมูลและอินเทอร์เน็ตที่เร็วขึ้น และยังได้เพิ่มเซลล์ไซต์อีกหลายร้อยไซต์ เพื่อให้เครือข่ายครอบคลุมมากขึ้น และมีคุณภาพสัญญาณที่ดียิ่งขึ้น โดยโครงการเปลี่ยนโครงข่ายใหม่ทั้งหมดนี้จะแล้วเสร็จภายในปี

2555 นี้ โดยในเดือนสิงหาคม 2554 ดีแทคได้เปิดให้บริการ 3G HSPA บนคลื่นความถี่ย่าน 850 เมกะเฮิรตซ์ รองรับการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่ความเร็วสูงสุด 42 Mbps โดยได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากทั้งในแง่จำนวนผู้ใช้บริการด้านข้อมูล และรายได้จากบริการด้านข้อมูล ทั้งนี้ดีแทคยังคงพัฒนาเครือข่าย 2G เครือข่าย 3G หรือ WiFi อย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มความสามารถในการเชื่อมต่อกับลูกค้า และการโน้มน้าความรู้สึกละเอารมณ์ของลูกค้า เป็นแกนหลัก ภายใต้แนวคิด “LifeNetwork”

จากการที่ปริมาณการใช้บริการด้านข้อมูลเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยได้รับแรงส่งจากการเติบโตของเนื้อหาและแอปพลิเคชันต่างๆ สำหรับสมาร์ตโฟนทั้งในประเทศและจากต่างประเทศ รวมทั้งการตั้งราคาที่แข่งขันกันอย่างเข้มข้น ดีแทคจึงได้ร่วมมือกับผู้ผลิตชั้นนำต่างๆ ในอุตสาหกรรม รวมทั้งลงทุนในการจัดจำหน่ายอุปกรณ์สื่อสาร เพื่อสร้างความแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น เนื่องจากอุปกรณ์สื่อสารไร้สายมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในธุรกิจโทรคมนาคม รวมไปถึงการเติบโตทางรายได้ดีแทคเอง ทั้งนี้ดีแทคยังได้ลงทุนอย่างต่อเนื่องในนวัตกรรมของสินค้า ราคา และแพ็คเกจแบบรวม (bundling package) รวมถึงการปรับโครงสร้างองค์กร เพื่อให้สามารถมอบประสบการณ์ด้านข้อมูลที่ดีขึ้นแก่ลูกค้าของเรา การเติบโตของรายได้ การใช้บริการด้านข้อมูลที่เพิ่มขึ้น และจำนวนผู้ใช้บริการด้านข้อมูลที่เพิ่มขึ้น และยังคงมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อบริการอินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคมออนไลน์และบริการด้านข้อมูลที่ล้ำสมัยต่อไป

2.4 บริษัท ทรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

ทรู (2554) บริษัทก่อตั้งขึ้นครั้งแรกในเดือนพฤศจิกายน 2533 ในฐานะผู้ให้บริการโทรศัพท์พื้นฐานภายใต้สัญญาร่วมการทำงานและร่วมลงทุนกับบริษัททีโอที จำกัด (มหาชน) (“ทีโอที”) ในปี 2536 บริษัทได้เปลี่ยนสถานะเป็นบริษัทมหาชน และเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในชื่อ บริษัท เทเลคอมเอเชีย คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ในเดือนธันวาคม 2536 มีชื่อย่อหลักทรัพย์ว่า “TA” ในเดือนเมษายน 2547 บริษัทได้มีการปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ภายใต้แบรนด์ทรู และได้เปลี่ยนชื่อเป็น บริษัท ทรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) มีชื่อย่อหลักทรัพย์ว่า “TRUE”

ธุรกิจหลักของกลุ่มทรูประกอบด้วย ทรูมูฟ ผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่รายใหญ่ อันดับสามของประเทศ ทรูออนไลน์ ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตและบรอดแบนด์อินเทอร์เน็ตรายใหญ่ที่สุดของประเทศ รวมทั้งเป็นผู้ให้บริการโทรศัพท์พื้นฐาน รายใหญ่ที่สุดในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล และทรูวิชั่นส์ ผู้ให้บริการโทรทัศน์ระบบบอกรับเป็นสมาชิกทั่วประเทศรายเดียวของประเทศไทย

นอกเหนือจากการให้บริการโทรศัพท์พื้นฐาน และบริการเสริมต่างๆ ซึ่งรวมถึงบริการโทรศัพท์สาธารณะและบริการโทรศัพท์พื้นฐานพกพา WE PCT ในปี 2544 บริษัทได้เปิดให้บริการโครงข่ายข้อมูลความเร็วสูง ซึ่งประกอบด้วยบริการ ADSL และบริการ Cable Modem และในปี 2546 ได้เปิดให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงแบบไร้สายหรือบริการ Wi-Fi ต่อมาในปี 2550 บริษัทย่อยได้เปิดให้บริการโครงข่ายอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ (International Internet Gateway) และเปิดบริการโทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศ ในปี 2551

ในเดือนตุลาคม 2544 บริษัทได้เข้าถือหุ้น ในบริษัทกรุงเทพ อินเทอร์เน็ตเทเลเทค จำกัด (มหาชน) หรือ “BITCO” (ซึ่งเป็นบริษัทที่ถือหุ้นในบริษัท ทีเอ ออเรนจ์ จำกัด) ในอัตราร้อยละ 41.1 ซึ่งนับเป็นการเริ่มเข้าสู่ธุรกิจโทรศัพท์เคลื่อนที่ ทั้งนี้ ทีเอ ออเรนจ์ได้เปิดให้บริการอย่างเต็มรูปแบบในเดือนมีนาคม 2545 และได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ทรูมูฟ” เมื่อต้นปี 2549 บริษัทได้เพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นใน BITCO มากขึ้นตามลำดับ โดยในปี 2552 บริษัทมีสัดส่วนการถือหุ้นใน BITCO คิดเป็นร้อยละ 98.9

ในเดือนธันวาคม 2553 กลุ่มทรูได้เริ่มให้และขยายบริการ 3G (บริการอินเทอร์เน็ตไร้สายความเร็วสูง) หลังการลงนามในสัญญาเพื่อเข้าซื้อโครงข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในประเทศและหุ้น 4 บริษัทในกลุ่มอัทซีสัน

ในเดือนมกราคม 2549 บริษัทได้เข้าซื้อหุ้น ยูบีซี จาก MIH ทั้งหมด และต่อมาได้ดำเนินการเข้าซื้อหุ้นสามัญจากรายย่อย (Tender Offer) ทำให้บริษัทมีสัดส่วนการถือหุ้นทางอ้อมใน ยูบีซี ร้อยละ 91.8 ภายหลังการเข้าซื้อหุ้นจากผู้ถือหุ้นรายย่อย เสร็จสิ้นในเดือนมีนาคม 2549 ทั้งนี้ ยูบีซีได้เปลี่ยนชื่อเป็นทรูวิชั่นส์ เมื่อต้นปี 2550 นอกจากนี้ หลังการปรับโครงสร้างของกลุ่มบริษัททรูวิชั่นส์ในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2553 นอกจากนี้ บริษัทได้เริ่มซื้อคืนหุ้นจากผู้ถือหุ้นส่วนน้อยในเดือนพฤศจิกายน 2553 ทั้งนี้เพื่อเพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นของบริษัทในกลุ่มบริษัททรูวิชั่นส์

บริษัทเริ่มดำเนินธุรกิจภายใต้ยุทธศาสตร์คอนเวอร์เจนซ์ และผสมผสานบริการภายในกลุ่มเข้าด้วยกันเพื่อรองรับการเปิดธุรกิจใหม่ๆ ภายใต้ยุทธศาสตร์ของบริษัท โดยในวันที่ 15 ธันวาคม 2546 บริษัทได้เปิดให้บริการ ทรูมันนี่ (บริษัททรู มันนี่ จำกัด) เพื่อให้บริการธุรกรรมทางการเงินแบบออนไลน์สำหรับกลุ่มทรู ในเดือนมิถุนายน 2552 บริษัท ทรูมันนี่ ได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้เป็นผู้ให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นระยะเวลา 10 ปี

ทรูไลฟ์ เป็นกลุ่มธุรกิจบริการดิจิทัลคอนเทนต์ ประกอบด้วยบริษัท ทรู ไลฟ์ พลัส หรือ “TLP” (เดิมชื่อบริษัท ทรู ดิจิตอล เอ็นเตอร์เทนเมนท์) ซึ่งเป็นบริษัทที่ทรูถือหุ้นโดยตรงทั้งหมด และบริษัท NC True จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทร่วมลงทุนกับ บริษัท NC Soft จำกัด หนึ่งใน

ผู้พัฒนาและผลิตเกมออนไลน์ที่ใหญ่ที่สุดของประเทศเกาหลี นอกจากนี้ True ไลฟ์ พลัส ยังให้บริการดิจิทัลคอนเทนต์ต่างๆ อาทิ บริการดาวน์โหลดเพลง เว็บไซต์พัล และสื่อสิ่งพิมพ์และแอปพลิเคชันต่างๆ ทั้งนี้ ในเดือนมิถุนายน 2552 True เปิด True แอป เซ็นเตอร์ (True App Center) สถาบันศูนย์กลางการศึกษาเพื่อสร้างนักพัฒนาแอปพลิเคชันบนมือถือ เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาคอนเทนต์และเพิ่มรายได้จากบริการที่ไม่ใช่เสียง

True ได้รับการสนับสนุนจากเครือเจริญโภคภัณฑ์ (ซีพี) กลุ่มธุรกิจด้านการเกษตรครบวงจรที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชีย ซึ่งถือหุ้น True ในสัดส่วนร้อยละ 58.2 มีทุนจดทะเบียนที่เรียกชำระแล้วทั้งสิ้น 77,757 ล้านบาท ณ วันที่ 18 มีนาคม ปี 2552 และปัจจุบัน True เป็นหนึ่งในแบรนด์ที่แข็งแกร่งและได้รับการยอมรับในประเทศไทย

2.5 การวิเคราะห์งบการเงิน

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลท., 2545) ได้จำแนกเทคนิคในการวิเคราะห์งบการเงินเป็น 3 วิธีคือการวิเคราะห์แนวนอน การวิเคราะห์แนวตั้ง และการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน โดยในงานวิจัยนี้จะวิเคราะห์งบการเงินออกเป็น 2 วิธี ดังนี้ จำนวน 4 กลุ่ม (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ตลท., 2545) ดังนี้

2.5.1 การวิเคราะห์แนวตั้ง (Vertical analysis, Common size)

เป็นการวิเคราะห์โดยการจัดตัวเลขของแต่ละรายการที่ปรากฏในงบการเงิน ให้เป็นอัตราร้อยละของรายการสำคัญของงบการเงิน โดยงบดุลจะเปรียบเทียบกับสินทรัพย์รวม ส่วนงบกำไรขาดทุนจะเปรียบเทียบกับยอดขายรวม การวิเคราะห์โดยวิธีนี้ จะเน้นให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในอัตราส่วนของรายการต่าง ๆ และยังชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ต่อไป

2.5.2 การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (Ratio analysis)

เป็นการเปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงิน การวิเคราะห์อัตราส่วนแต่ละประเภท ก็มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน โดยในงานวิจัยนี้จะการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินออกเป็น 4 ประเภทดังนี้

2.5.2.1 อัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratios)

อัตราส่วนนี้ใช้ในการวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไร โดยจะวัดความสามารถของกิจการในการทำกำไรของกิจการในการดำเนินธุรกิจในช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยกิจการมีกำไร

หรือขาดทุนนั้นก็จะสามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการชำระหนี้สินรวมทั้งการจัดสรรผลตอบแทนให้แก่ผู้ถือหุ้นซึ่งประกอบด้วยอัตราส่วน 5 อัตราส่วน ดังนี้

1) อัตราผลตอบแทนขั้นต้น (Gross Margin)

$$\text{อัตราผลตอบแทนขั้นต้น} = \frac{\text{กำไรขั้นต้น}}{\text{ขายสุทธิ}} \times 100$$

ขายสุทธิ

$$\text{โดยที่กำไรขั้นต้น} = \text{กำไรขั้นต้นขายสุทธิ}$$

อัตราส่วนนี้เป็นการวัดความสามารถในการทำกำไรแบบหนึ่ง โดยพิจารณาจากส่วนต่างของยอดขาย/บริการกับต้นทุนขาย/บริการ เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพในการหากำไรขั้นต้นของกิจการก่อนที่จะหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานใด ๆ โดยเปรียบเทียบกับยอดขาย/บริการซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการควบคุมต้นทุนขาย/บริการ ทำให้กิจการทราบว่าต้นทุนขาย/บริการนั้นต่ำหรือสูงเกินไปหรือไม่ หากกำไรขั้นต้นของขาย/บริการสูงแสดงว่ากิจการมีประสิทธิภาพในการควบคุมต้นทุนขาย/บริการ ส่งผลให้มีกำไรขั้นต้นสูง ในทำนองเดียวกันหากกำไรขั้นต้นของขาย/บริการต่ำ แสดงว่าต้นทุนขาย/บริการสูงกล่าวคือ เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการทำกำไรขั้นต้นของกิจการ โดยที่ยังไม่คำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานอื่นๆ

2) อัตราผลตอบแทนจากการดำเนินงาน (Operating Margin)

อัตราส่วนนี้เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการทำกำไรเทียบกับยอดขาย หรือเป็นผลตอบแทนจากการขาย ซึ่งเป็นการพิจารณาว่ายอดขายของกิจการสามารถก่อให้เกิดกำไรกับกิจการมากน้อยเพียงใด

$$\text{อัตราผลตอบแทนจากการดำเนินงาน} = \frac{\text{กำไรก่อนดอกเบี้ยและภาษี}}{\text{ขาย}} \times 100$$

ขาย

ในการตีความอัตราผลตอบแทนจากการดำเนินงานนั้น หากค่าที่ได้มีค่าสูงแสดงว่ายอดขายของกิจการสามารถสร้างกำไรให้แก่กิจการสูงแต่หากค่าที่ได้มีค่าต่ำแสดงว่ายอดขายกิจการไม่สามารถสร้างกำไรให้แก่กิจการ

3) อัตราผลตอบแทนจากกำไรสุทธิ (Net Profit Margin)

$$\text{อัตราผลตอบแทนจากกำไรสุทธิ} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ยอดขายสุทธิ}} \times 100$$

ยอดขายสุทธิ

อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นทราบว่ารายได้จากการดำเนินงานทุกๆ 100 บาท จะมีกำไรสุทธิเกิดขึ้นเท่าใด ถ้าอัตราส่วนที่คำนวณได้มีค่าสูงแสดงว่ากิจการมีความสามารถในการหากำไรจากการค้า

เนื้องานสูง(ภายหลังจากที่คิดต้นทุนและค่าใช้จ่ายทั้งหมด)แต่อัตรานี้ก็มีข้อจำกัดคือรายการค่าใช้จ่ายบางรายการที่นำไปหักจากรายได้เพื่อคำนวณกำไรสุทธินั้นอาจเป็นค่าใช้จ่ายที่มีได้เกิดขึ้นทุกปีเช่นหนี้สงสัยจะสูญเป็นต้น ดังนั้นถ้าอัตรากำไรสุทธิมีค่าต่ำ กิจการควรวิเคราะห์สาเหตุเปรียบเทียบกับปีก่อนๆด้วยว่ามีรายการใดผิดปกติ นอกจากนี้ก็ควรเปรียบเทียบกับกิจการของกลุ่มแข่งขันที่มีขนาด ประเภท และปริมาณธุรกิจเหมือนกันเพื่อจะได้ทราบว่ากิจการบริหารงานได้มีประสิทธิภาพเช่นไร

4) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (Return on Total Assets Ratio : ROA)

อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม = $\frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน} \times 100}{\text{สินทรัพย์รวมถัวเฉลี่ย}}$

สินทรัพย์รวมถัวเฉลี่ย

โดยที่สินทรัพย์รวมถัวเฉลี่ย = $\frac{\text{สินทรัพย์รวมต้นงวด} + \text{สินทรัพย์รวมปลายงวด}}{2}$

2

อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุนทั้งสิ้นหรือการใช้สินทรัพย์ว่าได้ผลตอบแทนเพียงพอหรือไม่ และเป็นอัตราส่วนที่ฝ่ายบริหารใช้ควบคุมการดำเนินการเพราะเป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถของฝ่ายบริหารในการใช้สินทรัพย์ของกิจการ ในอันที่ก่อให้เกิดกำไรกลับคืนมาสู่กิจการ

ข้อสังเกต

(1) การใช้ยอดสินทรัพย์รวมโดยเฉลี่ย เพราะถือว่ากำไรเกิดจากการใช้ทรัพยากร ที่กิจการมีอยู่ตลอดรอบระยะเวลาบัญชี

(2) การวิเคราะห์อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมควรพิจารณาควบคู่ไปกับอัตราหมุนของสินทรัพย์ถ้ามีความขัดแย้งกัน กล่าวคือ อัตราหมุนของสินทรัพย์มีค่าสูงซึ่งหมายความว่ากิจการมีความสามารถบริหารงานหรือใช้สินทรัพย์ให้เกิดกำไรสูง ในขณะที่ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม มีค่าต่ำ แสดงว่าผู้บริหารไม่มีความสามารถในการบริหารสินทรัพย์ให้เกิดกำไรแก่กิจการได้ กิจการควรหาสาเหตุด้วยว่าเนื่องจากเหตุใด เพื่อจะได้หาทางแก้ไขได้ตรงจุด

5) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญ (Return on Common Stockholders' Equity : ROE)

อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญ = $\frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญถัวเฉลี่ย}}$

ส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญถัวเฉลี่ย

โดยที่ส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญถัวเฉลี่ย

$$= \frac{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญต้นงวด} + \text{ส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญปลายงวด}}{2}$$

2

ส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญ หมายถึง ส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญ ส่วนเกินมูลค่าหุ้นสามัญ กำไรสะสม และเงินสำรองต่างๆซึ่งไม่รวมหนี้สินหมุนเวียนหรือหนี้สินไม่หมุนเวียน

อัตราส่วนนี้เป็นอัตราส่วนระหว่างกำไรที่เกิดขึ้นทั้งหมดของกิจการเปรียบเทียบกับส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญ เป็นการวัดความสามารถในการหาผลตอบแทนของกิจการจากเงินลงทุนเฉพาะส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญ ว่ามีมากน้อยเพียงใด หรือวัดประสิทธิภาพในการทำกำไร เมื่อเปรียบเทียบกับ ส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญ ดังนั้น จึงเป็นอัตราส่วนที่สำคัญใช้พิจารณาพร้อมกับ การจัดหาเงินทุนในการก่อหนี้ (Leverage Ratio) เช่น หากอัตราส่วนมีค่าน้อย แสดงว่าผู้ถือหุ้น ได้รับผลตอบแทนต่ำ ซึ่งอาจเกิดจากการวัดสัดส่วนการลงทุนที่ไม่เหมาะสม เป็นการใช้จ่ายส่วนของ ทุนมากกว่าส่วนของหนี้ ซึ่งมีต้นทุนสูงกว่า ในกรณีอัตราส่วนมีค่ามาก แสดงว่าผู้ถือหุ้นสามัญ ได้รับผลตอบแทนสูง แสดงว่าประสิทธิภาพในการทำกำไรให้กับส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญ

2.5.2.2 อัตราส่วนวัดสภาพคล่อง (Liquidity Ratios)

สภาพคล่องเป็นความสามารถของบริษัทในการปฏิบัติตามสัญญาชำระหนี้สินที่ถึงกำหนดในระยะเวลาสั้น ยิ่งบริษัทมีสภาพคล่องมากจะมีความสามารถในการจ่ายเงินให้กับพนักงานบริษัทผู้จำหน่ายสินค้าหรือวัตถุดิบ และผู้ถือหุ้น ได้มาก บริษัทที่มีความสามารถชำระหนี้สินระยะยาวอย่างดีสามารถล้มเหลวได้ เพราะอาจจะถูกฟ้องร้องให้ล้มละลายถ้าไม่สามารถชำระหนี้ระยะสั้นได้ ดังนั้น ในขณะที่สภาพคล่องเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับเจ้าหนี้ในระยะสั้น แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่ต้องสนใจสำหรับเจ้าหนี้ในระยะยาวและผู้ถือหุ้นอีกด้วย

1) อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (Current ratio)

$$\text{อัตราส่วนเงินหมุนเวียน} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

อัตราส่วนนี้เป็นอัตราส่วนที่นิยมใช้กันมากที่สุด และใช้เป็นเครื่องชี้ฐานะทางการเงินระยะสั้นของธุรกิจนั้น ถึงแม้ว่าอัตราส่วนนี้จะเป็เครื่องวัดอย่างหยาบๆ ก็ตาม แต่ก็ยังช่วยตอบคำถามในเรื่องความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นหรือสภาพคล่องของกิจการ ณ เวลานั้น ได้ระดับหนึ่ง และยังช่วยชี้ถึงระดับความปลอดภัยของเจ้าหนี้ อัตราส่วนทุนหมุนเวียนที่ต่ำ แสดงว่ากิจการอาจไม่ชำระหนี้สินระยะสั้นได้เมื่อครบกำหนด แต่ถ้าอัตราส่วนทุนหมุนเวียนสูงย่อมแสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นได้สูง

ตามปกติถือว่าอัตราส่วนนี้ยิ่งสูงความคล่องตัวยิ่งมาก ถ้ามองในแง่เจ้าหนี้ เหตุการณ์ลักษณะนี้เป็นเรื่องน่าพอใจ แต่ถ้ามองในฐานะผู้บริหารที่มีความรอบคอบแล้ว เหตุการณ์ดังกล่าวอาจเป็นปัญหาแก่กิจการได้ ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่ากิจการมีสินทรัพย์หมุนเวียนเกินความจำเป็น เช่น มีสินค้าคงเหลือมากเกินไป ถือเงินสดมากโดยไม่มีความจำเป็น เป็นต้น

ดังนั้น อัตราส่วนทุนหมุนเวียนที่สูง จึงมิได้หมายความว่ากิจการจะสามารถชำระหนี้ได้คล่องและมีประสิทธิภาพเสมอไป ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งอาจเป็นข้อเสียแก่กิจการเนื่องจากไม่ได้ใช้สินทรัพย์ส่วนนี้ในการก่อให้เกิดกำไรแก่กิจการเท่าที่ควร ทั้งนี้ อาจเป็นผลเนื่องมาจากการขายสินค้าน้อยลงหรือเก็บเงินจากลูกหนี้ได้ช้า ทำให้ยอดลูกหนี้สะสมเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และเสียโอกาสในการที่จะนำเงินจำนวนนั้นไปลงทุนเพื่อหารายได้ หรือนำไปชำระหนี้สินระยะยาวเพื่อลด ดอกเบี้ยจ่าย หรือนำไปจ่ายเป็นเงินปันผลซึ่งจะทำให้ผู้ถือหุ้นได้รับประโยชน์ หรือนำไปลงทุนอย่างอื่นเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อกิจการยิ่งขึ้น

ในกรณี อัตราส่วนทุนหมุนเวียนต่ำก็ไม่ได้หมายความว่ากิจการจะไม่สามารถชำระหนี้ได้เสมอไป ตัวอย่างเช่น กิจการสาธารณูปโภคจะลงทุนในสินทรัพย์ประเภทถาวรมาก เงินเข้าจากรายได้ค่อนข้างสม่ำเสมอ สินทรัพย์หมุนเวียนจึงมีไม่มากแต่ก็ไม่เป็นอุปสรรคต่อการชำระหนี้ระยะสั้นแต่อย่างใด เนื่องจากบริการที่ให้ส่วนใหญ่แล้วจะได้รับชำระค่าบริการจากผู้บริโภคเดือนต่อเดือน หรือกิจการที่ขายเป็นเงินสดก็มักจะถือสินค้าไว้เป็นจำนวนน้อย เพราะสินค้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่หมุนได้เร็วจึงไม่ต้องการเงินทุนหมุนเวียนมากนัก แต่ถ้าเป็นกิจการที่มีขนาดเดียวกันแต่ขายสินค้าเป็นเงินเชื่อก็มักจะถือสินค้าไว้เป็นจำนวนมาก และมักจะเป็นสินค้าที่หมุนได้ช้า ในกรณีนี้ กิจการย่อมต้องการเงินทุนหมุนเวียนในจำนวนที่มากกว่า

การพิจารณาอัตราส่วนนี้ จึงไม่สามารถพิจารณาได้เพียงลำพัง ควรพิจารณาดูการเคลื่อนไหวของเงินทุนหมุนเวียนในอดีตควบคู่ไปด้วย ซึ่งการวิเคราะห์ในลักษณะนี้ จะเป็นเครื่องชี้บอกถึงสภาพคล่องทางการเงินที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านไปได้

2) อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว (Quick ratio or Acid test ratio)

$$\text{อัตราส่วนสินทรัพย์คล่องตัว} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียนเร็ว}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

โดยที่สินทรัพย์หมุนเวียนเร็ว = (เงินสดและเงินฝากธนาคาร + เงินลงทุนระยะสั้น + ลูกหนี้และตั๋วเงินรับการค้าสุทธิ)

อัตราส่วนนี้เป็นอัตราส่วนที่คล้ายกับอัตราส่วนทุนหมุนเวียน คือ ใช้สินทรัพย์หมุนเวียนเปรียบเทียบกับหนี้สินหมุนเวียน แต่อัตราส่วนนี้จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพคล่องทาง

การเงินได้ดีกว่าอัตราส่วนหมุนเวียน เนื่องจากจะใช้แต่เฉพาะสินทรัพย์หมุนเวียนที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสด ได้ง่ายและเร็ว เช่น เงินสดและเงินฝากธนาคาร เงินลงทุนระยะสั้น ลูกหนี้ระยะสั้น สุทธิ และ ดอกเบี้ยค้างรับสุทธิ ในการเปรียบเทียบอัตราส่วนนี้ จะตัดสินทรัพย์หมุนเวียนบางรายการ ซึ่งเป็นปัญหาในการเปลี่ยนเป็นเงินสดออก เช่น สินค้าคงเหลือ ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า หรือสินทรัพย์หมุนเวียนซึ่งต้องใช้เวลาในการที่จะเปลี่ยนเป็นเงินสด จะพิจารณาเพียงสินทรัพย์ที่สามารถ เปลี่ยนเป็นเงินสดได้เร็วเท่านั้น

อัตราส่วนนี้มีข้อสมมุติฐานว่า ถ้าต้องเลิกกิจการหรือหยุดดำเนินงานจำเป็นต้องขายสินทรัพย์เพื่อนำเงินมาชำระหนี้ระยะสั้น มีสินทรัพย์อะไรบ้างที่พร้อมที่จะเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ทันที ใช้พิจารณาควบคู่กับอัตราส่วนหมุนเวียน

2.5.2.3 อัตราส่วนวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (Activity Ratio)

1) อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้ (Receivables Turnover)

$$\text{อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้} = \frac{\text{ยอดขายสุทธิ}}{\text{ลูกหนี้สุทธิถัวเฉลี่ย}}$$

อัตราส่วนนี้แสดงถึงความสามารถที่จะเปลี่ยนลูกหนี้มาเป็นเงินสดได้รวดเร็วเป็นกี่ครั้งเมื่อเทียบกับยอดขายเชื่อ (ขายสุทธิ) ของธุรกิจในรอบระยะเวลาการดำเนินงาน 1 รอบ ธุรกิจสามารถเรียกเก็บเงินจากลูกหนี้ได้บ่อยครั้งแค่ไหน

2) อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน (Non-current Asset Turnover)

$$\text{อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน} = \frac{\text{ยอดขายสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนถัวเฉลี่ย}}$$

อัตราส่วนนี้แสดงถึงความสามารถในการใช้สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน โดยสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนที่มีอยู่ก่อให้เกิดยอดขายมากน้อยเพียงใด แต่อัตราส่วนนี้อาจจะใช้ในการตีความได้ไม่ دقیق เนื่องจากสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนส่วนมากบันทึกอยู่ในราคาทุน ณ วันที่ซื้อสินทรัพย์มาซึ่งมูลค่ามักจะเปลี่ยนไปเมื่อเวลาผ่านไป (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2545: 68)

3) อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (Total Assets Turnover)

$$\text{อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{ขายสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวมถัวเฉลี่ย}}$$

$$\text{โดยที่สินทรัพย์รวมถัวเฉลี่ย} = \frac{\text{สินทรัพย์รวมต้นงวด} + \text{สินทรัพย์รวมปลายงวด}}{2}$$

อัตราส่วนนี้เป็นการวัดประสิทธิภาพการลงทุนในสินทรัพย์ว่ากิจการได้ใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์เหล่านั้นให้เกิดประโยชน์ สามารถสร้างยอดขายหรือบริการได้เต็มที่หรือไม่ บ่งบอกความสามารถของกิจการในการใช้สินทรัพย์ทั้งหมดที่มีอยู่ว่าก่อให้เกิดรายได้จากการขายหรือบริการมากน้อยหรือมีประสิทธิภาพเต็มที่หรือไม่ เพียงใด หรือเป็นการวัดว่า การลงทุนในสินทรัพย์สอดคล้องกับยอดขายหรือไม่ ถ้าอัตราส่วนนี้มีค่าสูง แสดงว่ากิจการมีความสามารถในการใช้สินทรัพย์ที่มีอยู่เพื่อก่อให้เกิดรายได้จากการขายหรือบริการสูง และมีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ หากอัตราส่วนนี้มีค่าน้อยแสดงว่ากิจการอาจมีการลงทุนในสินทรัพย์มากเกินไป หรือกิจการอาจใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ต่างๆ ได้ไม่เต็มประสิทธิภาพควรพิจารณาตัดทอนสินทรัพย์ที่ไม่จำเป็นต้องใช้ลง หรือหาแนวทางใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินให้มากขึ้น

ในการวิเคราะห์อัตราหมุนของสินทรัพย์ต้องพิจารณาถึงขอบเขตของอัตรการหมุนเวียนที่เหมาะสมสอดคล้องกับประเภทธุรกิจด้วย อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมทั้งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของธุรกิจมากอาจหมายถึงกิจการมีสินทรัพย์จำนวนน้อยเมื่อเทียบกับขนาดของธุรกิจ หรืออาจเป็นสินทรัพย์เก่าตกยุคที่ตัดค่าเสื่อมราคาจนหมดสิ้นแล้ว แต่หากอัตรการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมต่ำก็อาจเป็นเพราะกิจการลงทุนในสินทรัพย์มากเกินไปจนความจำเป็น (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2548:186) ผู้วิเคราะห์ควรพิจารณาอัตราส่วนอื่นๆ ประกอบด้วยเช่น อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ เพราะการใช้ราคาตามบัญชีของสินทรัพย์ตามที่ปรากฏในงบดุลเป็นเกณฑ์ในการคำนวณอัตรการหมุนเวียนของสินทรัพย์นั้น รายการตามบัญชีที่เกิดจากวิธีการบัญชีที่แตกต่างกันจะทำให้มีอัตรการหมุนของสินทรัพย์มีค่าต่างกันด้วย นอกจากนี้ ควรพิจารณาถึงสินทรัพย์ ที่ซื้อมาตอนช่วงสินงวดบัญชีซึ่งผู้วิเคราะห์จำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจในการพิจารณา

กิจการที่เคยประสบกับอัตรการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมทั้งค่อนข้างผันผวนอย่างแรง ควรที่จะศึกษาถึงความมีประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์จากลูกหนี้การค้า สินค้าคงเหลือ และสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน เพื่อทำความเข้าใจถึงสาเหตุและผลกระทบที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงอัตรการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม

2.5.2.4 อัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการก่อหนี้ (Leverage Ratios)

การวิเคราะห์ความสามารถในการก่อหนี้จะคำนึงเกี่ยวกับโครงสร้างเงินทุนของกิจการ ซึ่งจะแสดงถึงที่มาของเงินทุนที่จัดหาจากภายนอกเพื่อผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้น โดยอัตราส่วนประเภทนี้จะใช้ในการประเมินความเสี่ยงและความสามารถในการชำระหนี้ไม่หมุนเวียน และยังแสดงถึงความสามารถในการก่อให้เกิดกำไรจากหนี้สินระยะยาวด้วย ซึ่งถ้าหาก สัดส่วนหนี้สินมีสูงมากเท่าไรก็แสดงว่าธุรกิจมีความเสี่ยงสูงในการดำเนินธุรกิจ และความสามารถในการกู้ยืมเงินใหม่เพื่อรักษาสภาพคล่องจะต่ำ โอกาสที่ธุรกิจจะเกิดปัญหาถูกฟ้องล้มละลายก็อาจจะเป็นไปได้

หากไม่สามารถจัดหาเงินทุนหมุนเวียนหรือเพิ่มทุนในส่วนของผู้ถือหุ้น ได้ ซึ่งประกอบด้วย อัตราส่วน 3 อัตราส่วน ดังนี้

1) อัตราส่วนหนี้สินรวมกับส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt to Equity Ratio)

$$\text{อัตราส่วนหนี้สินรวมกับส่วนของผู้ถือหุ้น} = \frac{\text{หนี้สินรวม}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}$$

อัตราส่วนนี้เป็นการวัดความสัมพันธ์ของเงินทุนของกิจการที่จัดหามาในรูปของหนี้ เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าการก่อหนี้ของกิจการมีขีดจำกัดและปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดมีหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น ความคล่องตัวของสินทรัพย์ที่จะเปลี่ยนเป็นเงินสดและประเภทธุรกิจเป็นต้น อัตราส่วนนี้ใช้พิจารณาว่ากิจการมีโครงสร้างการลงทุนที่เหมาะสมหรือไม่ และยังใช้พิจารณาโอกาสในการขอสินเชื่อ เพื่อขยายธุรกิจ หากกิจการมีอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีค่าสูง สถาบันการเงินมักไม่ปล่อยเงินกู้ เนื่องจากหากธนาคารจะล้มละลาย และยึดทรัพย์สินเป็นไปได้อย่าง เพราะกิจการมีความเสี่ยงจากการที่สินทรัพย์มาจากหนี้สินเป็นส่วนใหญ่ แต่การมีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนที่ต่ำเกินไปก็ไม่ใช่ผลดีเช่นกัน เพราะนอกจากจะแสดงถึงเครดิตของกิจการไม่ดีแล้วยังทำให้การขยายตัวเป็นไปได้ยาก เชื่องช้าอีกด้วย ในการตีความอัตราส่วนหนี้สินรวมกับส่วนของผู้ถือหุ้นนั้น ค่าที่เหมาะสมไม่ควรเกิน 2:1 (ชาย กิตติคุณาภรณ์, ม.ป.ป., น. 149-151)

2) อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม (Debt to Total Assets Ratio)

$$\text{อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{หนี้สินรวม}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

อัตราส่วนนี้แสดงถึงโครงสร้างทางการเงินที่เกิดจากการจัดหาเงินจากภายนอกกว่า เป็นสัดส่วนเท่าใดกับสินทรัพย์รวม ซึ่งเป็นการประเมินภาระผูกพันที่กิจการจะต้องชำระหนี้ทั้งหมดทั้งในระยะสั้นและระยะยาวและแสดงถึงความเสี่ยงของกิจการ โดยกิจการใดมีอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมในอัตราสูงจะมีผลทำให้กิจการนั้นมีความเสี่ยงสูงในการที่จะไม่สามารถชำระหนี้สินที่ครบกำหนดได้

ในการตีความอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม หากค่าที่ได้มีค่าต่ำกว่า 0.5 แสดงว่ากิจการมีภาระผูกพันต่ำ โครงสร้างเงินทุนส่วนใหญ่เกิดจากภายในกิจการ แต่หากค่าที่ได้มีค่ามากกว่า 0.5 แต่น้อยกว่า 1 แสดงว่ากิจการมีภาระผูกพันค่อนข้างสูง โครงสร้างเงินทุนส่วนใหญ่เกิดจากการกู้ยืมภายนอกกิจการ และหากค่าที่ได้มีค่าเกิน 1 แสดงว่ากิจการกำลังประสบปัญหาทางการเงิน มีหนี้สินล้นพ้นตัวอาจถูกฟ้องล้มละลายได้ และเป็นเกณฑ์ที่สำคัญในการพิจารณาการถูก ฟิ้นฟูกิจการของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ขวัญใจ วิชัยยุทธ, 2547, อ้างถึงใน อนิรุท บุญลอย, 2553)

3) ความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย (Cash Interest Coverage Ratio)

เนื่องจากดอกเบี้ยจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายที่สามารถหักภาษีได้ ดังนั้นอัตราส่วนความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ยจึงต้องนำยอดดอกเบี้ยจ่าย และภาษีเงินได้มาบวกกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงาน เพื่อให้เป็นกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้ แล้วหารด้วยจำนวนดอกเบี้ยจ่าย ซึ่งเกิดจากหนี้สินหมุนเวียนและหนี้สินไม่หมุนเวียนมารวมกัน

อัตราส่วนนี้จะวิเคราะห์ความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ยได้ใกล้เคียงกับความจริงมากกว่าจำนวนเท่าของกำไรต่อดอกเบี้ยจ่าย (Time Interest earned) ซึ่งคำนวณจากกำไรก่อนดอกเบี้ยและภาษีหารด้วยดอกเบี้ยจ่าย เนื่องจากยอดกำไรในงบกำไรขาดทุนมาจากการบันทึกบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง ซึ่งมีรายการที่ไม่ได้รับ – จ่ายเป็นเงินสดปะปนอยู่ด้วย จึงควรคำนวณขึ้นจากกระแสเงินสดจากการดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้หารด้วยดอกเบี้ยจ่ายเป็นเงินสดระหว่างปี

$$= \frac{\text{กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน} + \text{ดอกเบี้ยจ่าย} + \text{ภาษีเงินได้}}{\text{ดอกเบี้ยจ่าย}}$$

ในการตีความอัตราส่วนความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย หากมีอัตราส่วนที่สูง แสดงว่ามีความสามารถในการจ่ายชำระดอกเบี้ยดี หากผลการคำนวณมีแนวโน้มที่ยอดจำนวนเท่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานจะครอบคลุมดอกเบี้ยจ่ายลดลง เป็นสัญญาณเตือนว่า กิจการไม่สามารถหาเงินสดมาชำระดอกเบี้ยซึ่งเป็นภาระผูกพันของหนี้ที่ก่อขึ้นได้เพียงพอ การใช้ อัตราส่วนนี้จึงจำเป็นต้องตรวจสอบดูแนวโน้มย้อนไปหลาย ๆ ปีจึงจะมีความสำคัญ และพิจารณา ข้อมูลเปิดเผยเพิ่มเติมที่แสดงต่อท้ายงบกระแสเงินสดและรายการปรับปรุงอื่น ๆ ที่จะต้องทำ เพิ่มเติมด้วยความระมัดระวัง

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อมรลักษณ์ ภูวไนยวีรพงศ์ (2552) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ห้บการเงินคณะวารสารศาสตร์และสื่อมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีงบประมาณ 2547-2551 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานและวิเคราะห์ห้บการเงิน และวิเคราะห์การใช้จ่ายเงินของคณะวารสารศาสตร์ และสื่อมวลชน ปีงบประมาณ 2547-2551

ผลการศึกษาพบว่า ไม่มีความเสี่ยงทางการเงินในระยะยาว มีความสามารถในการจ่ายค่าใช้จ่ายที่ดี มีสภาพคล่องสูงเพียงพอต่อการชำระหนี้ระยะสั้น มีความสามารถในการบริหารจัดการทางการเงินและสินทรัพย์ไม่ค่อยดี ใน 3 ปีแรก และดีขึ้นในปีถัดๆไป ส่วนการลงทุนได้รับ

ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ยังไม่คุ้มค่าเท่าที่ควร และความสามารถในการทำกำไรมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่องทุกปี

รัฐชิดา การขยัน (2546) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ห้งบการเงินเปรียบเทียบในกลุ่มธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์: กรณีศึกษา บมจ.ควอลิตี้เฮาส์ บมจ.แลนด์แอนด์เฮาส์ และ บมจ.เอเชียน พร็อพเพอร์ตี้ ดีเวลลอปเม้นท์ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ห้งบการเงินเปรียบเทียบของบริษัทในกลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ระหว่างปี 2540-2544

ผลการศึกษา ด้านความคล่องตัวทางการเงินระยะสั้น บมจ.แลนด์แอนด์เฮาส์ มีอัตราส่วนสภาพคล่องอยู่ในเกณฑ์ดีมาก แต่มีแนวโน้มลดลง ส่วน บมจ.เอเชียน พร็อพเพอร์ตี้ ดีเวลลอปเม้นท์ มีอัตราส่วนสภาพคล่องหมุนเวียนที่สุดเพราะมีสินค้างเหลือไว้ระดับต่ำ ด้านความสามารถในการทำกำไร บมจ.เอเชียน พร็อพเพอร์ตี้ ดีเวลลอปเม้นท์ มีแนวโน้มสามารถทำกำไรสูงสุด บมจ.ควอลิตี้เฮาส์ และบมจ.แลนด์แอนด์เฮาส์มีความสามารถทำกำไรดีกว่าอัตราเฉลี่ยอุตสาหกรรม ด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงาน บมจ.เอเชียน พร็อพเพอร์ตี้ ดีเวลลอปเม้นท์ มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานสูงสุด ส่วนบมจ.ควอลิตี้เฮาส์ และบมจ.แลนด์แอนด์เฮาส์มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยอุตสาหกรรม ด้านโครงสร้างทุนและนโยบายทางการเงิน บมจ.แลนด์แอนด์เฮาส์ และ บมจ.เอเชียน พร็อพเพอร์ตี้ ดีเวลลอปเม้นท์ มีความเสี่ยงทางการเงินระยะยาวต่ำ ส่วนบมจ.ควอลิตี้เฮาส์ มีความเสี่ยงทางการเงินค่อนข้างสูง

วิลาวัลย์ ตุ่มเพ็ญ (2551) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ห้งบการเงินเปรียบเทียบบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความสามารถในการทำกำไร สภาพคล่อง ภาระหนี้สิน และอัตราวัดมูลค่าตลาด และวิเคราะห์แนวโน้มผลการดำเนินงาน หลังจากจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ตั้งแต่เริ่มซื้อขาย ถึงไตรมาสที่ 2 ปี พ.ศ. 2552 จำนวน 41 บริษัท

ผลการศึกษาพบว่า ด้านความสามารถในการทำกำไร มี 25 บริษัทที่เจริญเติบโตขึ้น และ 16 บริษัทมีแนวโน้มลดลง ด้านอัตราส่วนสภาพคล่อง ส่วนใหญ่สามารถจ่ายหนี้ระยะสั้นได้ ด้านอัตราวัดภาระหนี้สิน มี 20 บริษัท มีอัตราการเพิ่มหนี้สินมากกว่าทุน ความสามารถในการจ่ายหนี้เป็นไปตามผลการดำเนินงาน ส่วนอัตราวัดมูลค่าการตลาด ไม่สามารถวิเคราะห์ทิศทาง การดำเนินการได้

พรสิริ เจริญพงศ์ (2551) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ห้งบการเงินเปรียบเทียบของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในอุตสาหกรรมเหมืองแร่ วัตถุประสงค์ใ้ การศึกษา เพื่อศึกษาสภาพคล่อง ความสามารถในการการบริหารสินทรัพย์ ความสามารถในการก่อ

นี้ ความสามารถในการทำกำไร และเปรียบเทียบความสามารถ ของบริษัทในอุตสาหกรรมเหมืองแร่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2548 และเพื่อพยากรณ์แนวโน้มการทำกำไรจากการดำเนินงาน

ผลการศึกษาพบว่า บริษัท ผาแดง อินดัสทรี มีสภาพคล่องที่สุดในอุตสาหกรรมเหมืองแร่ และแนวโน้มการบริหารสินทรัพย์มีประสิทธิภาพดีขึ้น มีสัดส่วนเงินทุนจากการก่อหนี้ลดลง และมีความสามารถในการทำกำไรดีที่สุด และ บริษัท ทุ่งคาฮาร์เบอร์ จำกัด (มหาชน) มีสภาพคล่องและความสามารถในการทำกำไรต่ำสุด และมีความเสี่ยงในการบริหารสินทรัพย์ กลุ่มอุตสาหกรรมเหมืองแร่ มีแนวโน้มการทำกำไรจากการดำเนินงานลดลง

ขวัญกมล ชฎารัตน์ (2551) ศึกษาเรื่อง เปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงาน และการบริหารเชิงกลยุทธ์ของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) กับ ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) มีวัตถุประสงค์ ศึกษาโครงสร้างตลาดของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย เปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงาน และเปรียบเทียบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) กับ ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)

ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างตลาดเป็นแบบกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด ด้านสภาพคล่อง ธนาคารกรุงเทพ มีความสามารถในการบริหารสภาพคล่อง ดีกว่าธนาคารกสิกรไทย ด้านการบริหารหนี้สิน ธนาคารทั้ง 2 มีความสามารถในการบริหารหนี้ใกล้เคียงกัน ส่วนความสามารถในการทำกำไร ธนาคารกรุงเทพมีความสามารถในการทำกำไรได้ดีกว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ พบว่าธนาคารทั้ง 2 มีจุดแข็งในการบริการ เป็นองค์กรที่มั่นคง มีฐานลูกค้ากว้างขวาง ใช้เทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ส่วนจุดแข็ง ทั้ง 2 ธนาคาร มีความเสี่ยงสูงในการให้สินเชื่อธุรกิจขนาดเล็ก มีการบริหารและจัดการยุ่งยากและซับซ้อน วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ปัจจุบันมีการแข่งขันสูงทั้ง 2 ธนาคาร ส่งผลต่ออำนาจการต่อรองของลูกค้า ธนาคารจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันกับคู่แข่ง

อนิรุท บุญลอย (2553) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์งบการเงินของธุรกิจสกัดน้ำมันปาล์มในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์งบการเงินของธุรกิจสกัดน้ำมันปาล์มในประเทศไทย วิเคราะห์อัตราส่วนเฉลี่ย และวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนทางการเงิน ในช่วงปี 2547-2551

ผลการศึกษาพบว่า จากการศึกษาโดยการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินทำให้ทราบถึงอัตราส่วนเฉลี่ยทางการเงิน โดยแบ่งเป็นกลุ่มตามทุนจดทะเบียน แบ่งเป็น กลุ่มจดทะเบียนไม่เกิน 50 ล้านบาท กลุ่มจดทะเบียนมากกว่า 50 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 200 ล้านบาท และ กลุ่มจดทะเบียนมากกว่า 200 ล้านบาท แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยรวมของธุรกิจเพื่อเป็นเครื่องหนึ่งในการตัดสินใจทางธุรกิจ และยังสามารถวิเคราะห์ลักษณะของธุรกิจในภาพรวมได้ว่าธุรกิจสกัดน้ำมันปาล์มในประเทศไทยตลอดช่วงเวลาที่ทำการศึกษา มีอัตราส่วน ความสามารถในการทำกำไร สภาพคล่อง ประสิทธิภาพ

ภาพในการดำเนินงาน และภาวะหนี้สิน อยู่ในเกณฑ์ที่ดี มีเพียงปัญหาด้านภัยธรรมชาติซึ่งเป็นปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ทำให้กำลังผลิตวัตถุดิบลดลง และเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยทางการเงินของอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มเพื่อหาจุดแข็งและจุดอ่อนของธุรกิจพบว่าธุรกิจสกัดน้ำมันปาล์มในประเทศไทยมีจุดแข็ง ด้านการให้ผลตอบแทนต่อการลงทุนในหลักทรัพย์ และด้านการบริหารสินทรัพย์ ที่ดีกว่าอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม ส่วนด้านภาระหนี้สินพบว่าค่าเฉลี่ยของทั้งสองอุตสาหกรรม มีค่าใกล้เคียงกัน ส่วนจุดอ่อนของธุรกิจสกัดน้ำมันปาล์มในประเทศไทยคือมีสภาพคล่องที่น้อยกว่ากลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม

ชนตภรณ์ กมขุนทด (2554) ศึกษาเรื่อง วิเคราะห์ราคาหลักทรัพย์กลุ่มสื่อสารหลังการเปิดให้บริการ 3G มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ราคาหลักทรัพย์ บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)(ADVANC) บริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน)(DTAC) และบริษัท ทรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)(TRUE) ในช่วงปี พ.ศ. 2554 - 2563 โดยใช้การศึกษาแบบ DCF (discount cash flow) และ P/E multiple

ผลการศึกษาพบว่า ถ้ากรณีทั้ง ADVANC DTAC และ TRUE ได้รับใบอนุญาต 3G และอีกกรณี ADVANC และ DTAC ได้รับใบอนุญาต 3G แต่ TRUE ไม่ได้รับใบอนุญาต 3G จะเห็นว่า DTAC และ TRUE มีราคาประเมินสูงกว่าราคาตลาด และ ADVANC ต่ำกว่าราคาตลาด แต่ถ้ากรณีที่ ADVANC ได้รับใบอนุญาตเพียงผู้เดียวจึงจะมีราคาประเมินสูงกว่าราคาตลาด แสดงให้เห็นว่าราคาหลักทรัพย์ DTAC และ TRUE น่าลงทุนหลังจากเปิดให้บริการ 3G ส่วน ADVANC ควรรอให้ราคาปรับลงมาต่ำกว่ามูลค่าประเมินจึงจะลงทุน